

Nr 138.

Av herr **Bogren**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i förfarandet vid lejning av hästar för vissa arméns truppförband.

I 1901 års härordningsförslag sådant det sedermera av samma års riksdag antogs, beräknades, att, sedan behovet av stambästar för arméns truppförband fyllts enligt samma förslag, lejning av hästar skulle verkställas för artilleriets och ingenjörstruppernas repetitionsövningar. Kostnaden härför beräknades till 427,014 kronor årligen, sedan organisationen genomförts. Lejan beräknades i allmänhet till 3 kronor per lejdag. År 1902 beviljade riksdagen för detta ändamål 692,229 kronor, vilket anslag uppfördes i fjärde huvudtiteln under rubriken »Leja för hästar till artilleriets, ingenjörstruppernas och trängens exercis». Under de följande åren har detta anslag utgått med varierande belopp, dock i allmänhet med 6 à 7 hundratusen kronor. I årets stat är det uppfört med 727,728 kronor med beräknat medelpris av 24 kronor per lejdagsdag, vadan lejdagsdagarnas antal beräknats till 181,932. I årets statsverksproposition, sid. 399—400, föreslås en ökning av hästlejningsdagarna till 246,010. Ökningen för de tre vapenslagen framgår av följande uppställning:

Antal hästlejningsdagar för

År	Artilleriet	Ingenjörstrupperna	Trängen	Summa
1914	140,530	30,362	11,040	181,932
1915	163,582	53,588	21,840	
Härtill komma ytterligare 7,000 lejdagsdagar alltså summa				246,010

Oaktat hästlejningsdagarna således ökats med 64,078, anser Kungl. Maj:t, att anslaget härför kan sänkas från 727,728 kronor till 687,920 kronor. Detta motiveras därmed, att dels ersättas 7,000 lejningsdagar med reserverade medel och dels har lejan per djur och dag sänkts från 4 till 2,878 kronor. Furagering per dag och djur beräknas till 1 krona, således 246,010 kronor till furagering för lejda hästar under år 1915 vilket utgör tillsammans med lejan 933,930 kronor. Härtill kommer sjukvård, beräknad till 0,033 kronor per djur och dag eller 8,118:33 kronor.

Därtill kommer ersättning för döda eller dödade samt skadade hästar.

År 1912 utbetalades ersättning för 23 lejda hästar, som dött eller måst dödas och för 410 mer eller mindre skadade hästar. De härför utbetalade beloppen är jag ej i tillfälle att införa, men de torde vara rätt avsevärda.

Denna upplejning av hästar förmedlas av ett antal entreprenörer. Genom kontrakt förbinda de sig att till ett eller flera truppförband leverera förbandets behov av lejda hästar att tjänstgöra under en viss tid för kontrakterat pris per djur och dag. Entreprenören vänder sig sedan till hästägare, vanligen fattigare bönder, som för den lilla inkomsten lejan erbjuder, ofta nödgas lämna sin enda häst. Entreprenören, som vid anbudet till truppförbandet satt lejan så lågt, att han varit förvissad att få leveransen, måste i sin tur pressa ned priset per häst och dag till det lägsta möjliga. Han har nämligen en hel del anskaffnings- och resekostnader jämte vanligtvis »andra utgifter» att vidkännas, innan han får tillgodoräkna sig den vinst, varpå hans kalkyler äro byggda. En följd av detta lejningssystem blir alltid, att staten får betala högre och hästägarna få nöja sig med lägre leja, än vad som skulle inträffa, om mellanhänderna undvekos. En annan mycket påklagad olägenhet av lejningsystemet sådant det nu tillämpas, är att hästägaren ofta får sitt djur tillbaka i ett tillstånd, som hindrar dess användbarhet till arbete längre eller kortare tid. Utmönstringen av hästar verkställes av regementsveterinärer och en regementsofficer i närvaro av entreprenören. Hästägaren har ej rätt att härvid föra talan. Försöker han detta, svaras, att regementet ej har med någon annan än entreprenören att göra härutinnan. Klagar han inför entreprenören, svarar denne, att någon ersättning för den skada hästen lidit ej anslagits. Bonden har då, om han vill föra talan för att skydda sin rätt, att låta en legitimerad veterinär undersöka den skadade hästen och däröver utfärda intyg. För att ersättning skall erhållas,

måste skadan medföra framtida men eller vara av mycket svår art enligt bestämmelserna i av arméförvaltningen år 1910 utfärdad cirkulär rörande ersättning för under tjänst vid truppförband skadad upplejd häst. Om den utmönstrade hästen blivit under tjänstgöringen till ytterlighet avmagrad, höljd av trycksår, vilka göra honom omöjlig till arbete för en längre tid, därvid fästes intet avseende, då skadeersättning skall utmätas.

Särskilt ha från ett artilleriregemente hästarna kommit åter i ett skick, som vittnar om uppenbar vanvård. Det är en skam för staten, att så skett och kraftigt verkande medel emot, att vanvård av hästar, ej minst lejda, som lämnats truppförbanden i god tro, måste utfinnas och så användas, att vanvård av arméns hästar omöjliggöres.

Statens intressen kunna här tillgodoses genom för ändamålet utfärdade order jämte ansvarsbestämmelser till cheferna för truppförbanden. Hästägarnas rättsställning tryggas om in- och utmönstring av hästar verkställes av en vid varje truppförband för ändamålet tillsatt kommission bestående t. ex. av en regementsofficer jämte en regementsveterinär samt en representant för hästägarna jämte en av dem kallad civil veterinär, vilka borde utse en jurist till ordförande. För att skydda statens och hästägarnas gemensamma intressen borde upplejnings-systemet omläggas så, att staten träder i omedelbar underhandling med hästägarna.

Enligt 1901 års härordning finnes i varje kommun en hästuttagningsnämnd, vilken vid mobilisering skall ur kommunen uttaga ett visst antal hästar. I de flesta delar av riket har denna nämnd, vars uppgift vid ett krigsutbrott dock är av allra största betydelse, ej någon gång trätt i funktion. Det synes mig, som om dessa hästuttagningsnämnder kunde och borde förmedla lejning av hästar till truppförbanden.

Man känner behovet av upplejda hästar vid ett truppförband samt det antal hästar varje kommun har att lämna vid en mobilisering. Nödigt antal av dessa kommuner, som ligga truppförbandet närmast, tilldelas det samma för att genom respektive kommuners hästuttagningsnämnder få sitt behov fyllt. Hästarna borde avlämnas och mottagas vid varje kommuns närmaste järnvägsstation.

Genom en dylik anordning skulle hästägarna få högre leja och bättre garantier mot vanvård av hästen samt full ersättning för den skada denne eventuellt erhållit under lejningstiden, på samma gång som statens utgift för hästleja skulle avsevärt minskas.

På grund av vad jag här anført, får jag vördsamt föreslå Riksdagen

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådana ändringar i sättet för upplejning av hästar till vissa arméns truppförband, att hästägarnas berättigade intressen härvid bliva bätte tillgodosedda än hittills varit fallet, på samma gång statens kostnader för hästleja nedbringas till det belopp hästägarna verkligen erhålla i leja.

Stockholm den 25 januari 1914.

Oscar Bogren.
